
LARS BERGMAN

Adjungerade professorer – svar till Lars Calmfors

I *Ekonomisk Debatt* nr 8/1997 kommenterar Lars Calmfors några av de frågor som Lars Jonung behandlade i sin artikel om ”den oberoende professorn”. Calmfors tar dessutom upp en diskussion om adjungerade professorer. Inledningsvis vänder han sig mot det missbruk av adjungerade professorer som han anser förekommer. Så långt är det givetvis lätt att hålla med. Missbruk är, nästan definitionsmässigt, inte bra. Emellertid vänder sig Calmfors inte bara mot *missbruket* utan även mot *bruket* av adjungerade professorer, åtminstone inom ämnet nationalekonomi. Då blir det genast svårare att hålla med. I alla fall om man, som jag, ser frågan i ett perspektiv som ter sig naturligt för Handelshögskolan i Stockholm, nedan förkortat HHS.

Innan jag förklarar varför jag inte delar Calmfors uppfattning om bruket av adjungerade professorer är det nödvändigt att kommentera några uppseendeväckande påståenden i hans artikel. Calmfors påstår att de adjungerade professorernas lön ”...i regel bekostas av dennes ordinarie arbetsgivare”. Det kanske finns fall där detta gäller, men det gäller inte vid HHS. Någon ”regel” är det således inte.

Calmfors skriver också: ”Ett allmänt problem med de adjungerade professorerna är att dessa ofta blir ett sätt för organisationer eller företag att köpa professorsstatus för någon av sina anställda”. Eftersom det alltid finns säljare där det

finns köpare måste Calmfors mena att svenska universitet och högskolor säljer adjungerade professorer till organisationer eller företag. En så noggrann forskare som Lars Calmfors har säkert gjort en ingående undersökning innan han offentliggör denna slutsats. Dock gäller det inte för HHS; adjungerade professorer i nationalekonomi vid HHS är inte till salu.

Vilka är då motiven för att inrätta en adjungerad professur i nationalekonomi och vilka krav ställs på innehavarens vetenskapliga kompetens? Frågan måste ses i relation till vilka uppgifter som skall lösas. HHS är en ”business school” där den dominerande uppgiften är att erbjuda en förstklassig civilekonomutbildning. Att HHS även har forskning och forskarutbildning i nationalekonomi hänger samman med att grundarna ansåg att utbildningen skulle bedrivas ”på vetenskaplig grund”. HHS vill ställa höga krav på dem som undervisar i civilekonomprogrammet. Dessa krav gäller vetenskaplig kompetens men också förmåga att relatera teori- och metodkunskaper till praktiska ekonomiska problem och till aktuella ekonomisk-politiska frågor. Nivån skall, i alla fall för de viktigare ämnesområdena, vara ”professorskompetens”.

Många, men inte alla, som uppfyller kraven för att bli ”vanlig” (Calmfors skulle kanske säga ”riktig”) professor har den kompetens som efterfrågas vid HHS. Andra kan ha en mycket god vetenskaplig kompetens som tillsammans med specialkunskaper inom ett visst område, särskilda erfarenheter och personliga egenskaper gör dem väl lämpade att verka som lärare och handledare inom HHS civilekonomprogram. De adjungerade professorerna, som är tidsbegränsade, är avsed-

LARS BERGMAN är professor i nationalekonomi och chef för civilekonomprogrammet vid Handelshögskolan i Stockholm.

da för den sistnämnda kategorin.

En adjungerad professur vid HHS tillsetts genom kallelse efter sedvanlig kompetensprövning. Det betyder att två professorer, varav högst en från HHS, bedömer den aktuella personens kompetens. I enlighet med ett beslut i HHS professorskollegium (Pkp nr 9 1985/86) skall de sakkunniga vid tillsättning av en adjungerad professor ta ställning till om den föreslagna personen

”a) utfört vetenskapligt arbete som ej behöver motsvara kraven för en normal professur men som på ett tillfredsställande sätt dokumenterar vetenskaplig förmåga och förtrogenhet med vetenskaplig metodik

b) genom insatser i annan form än traditionell akademisk forskning bidragit till ämnesområdets utveckling; dessa insatser kan ej förväntas vara dokumenterade på samma sätt som traditionella vetenskapliga insatser men bör ha vetenskapliga kvaliteter.”

Den för närvarande ende adjungerade professorn vid nationalekonomiska institutionen vid HHS befanns uppfylla dessa krav. Erfarenheterna av hans insatser är mycket goda och förslaget till omförordnande efter den första treårsperioden var enhälligt. För egen del skulle jag, trots risken för kritik från Lars Calmfors, inte tveka att föreslå inrättandet av fler adjungerade professurer inom nationalekonomiska ämnesområden.

Till sist en allmän reflexion med anledning av Lars Calmfors artikel: Enligt min mening är det frånvaron av auktoritetstro som utgör den akademiska miljöns främsta kvalitet; det är inte den formella ställningen utan idéernas, analysens och argumentationens styrka som avgör utgången av en diskussion. Om jag uppfattat Lars Calmfors rätt så har han en annan uppfattning. Vad ”riktiga” professorer har att säga skall a priori tillmätas större vikt än vad adjungerade professorer och annat löst folk kan drista sig att framföra. Han frammanar en fläkt av den tid då genera-

lens, biskopens eller godsägarens uppfattning definierade sanningen. Jag har, som sagt, en annan uppfattning och därtill övertygelsen att de nationalekonomiska professorernas anseende endast beror på deras förmåga att i kraft av sina argument övertyga omvärlden om sin kompetens. Om de är ”riktiga”, adjungerade, biträdande eller något annat slags professor spelar i det långa loppet ingen roll.

Referenser

Calmfors, L, [1997], ”Nationalekonomernas oberoende – en kommentar till Lars Jonung”, *Ekonomisk Debatt*, årg 25, nr 8, s 484–488.